

LSD-trip, de ontmanteling van een drugslab

Stankoverlast in De Pijp in Amsterdam leidde de politie naar een herenhuis met een verborgen LSD-laboratorium. Aan een wetenschappelijk onderzoeker van de afdeling Verdovende Middelen van het NFI, en drie van zijn collega's, de taak om de ruimte van boven tot onder te doorzoeken.

Natuurlijk, productie van LSD is hartstikke verboden. En producenten zie je liever gaan dan komen. Maar de precisie in de werkwijze die in 2005 in een LSD-lab in Amsterdam werd ontdekt, daar kun je als chemicus niet anders dan gepaste waardering voor hebben. Een handgeschreven labjournaal met daarin een uitputtend overzicht van formules en uitgevoerde handelingen. Flesjes en potjes met de resulterende tussenproducten, ieder met een eigen opschrift. Dit was het werk van een gestructureerd werkende chemicus. Eentje die zich de praktische chemie goed meester had gemaakt.

De onderzoeker was een van vier NFI'ers die de kans kreeg het inmiddels verlaten lab van voor naar achter en van boven tot onder te doorzoeken. Een bijzondere situatie: "Dit was de derde locatie met LSD-productie die in de Nederland is ontdekt."

UV-check

Het is stankoverlast in een Amsterdamse wijk die de politie op het spoor zet. Omwonenden dienen een klacht in, de dienstdoende wijkagent gaat een kijkje nemen. In een bewoond herenhuis treft hij op de begane grond een verduisterde garage aan met een veelvoud aan chemische goedjes en laboratoriumspullen. De wijkagent vertrouwt het niet en meldt dit bij het politiebureau.

Volgens de vaste procedure schakelt de politie daarop de Landelijke Faciliteit Ondersteuning Ontmantelen (LFO) in, die op zijn beurt het NFI benadert. Een LFO-medewerker gaat op eerste verkenning in de garage en achterliggende ruimtes. Hij ziet in een van de vele stellingkasten gele en rode lampen liggen en even later ook gekleurde lichtspotjes. Het zou hier wel eens om een LSD-lab kunnen gaan. Iedere LFO'er weet immers uit zijn training dat LSD-syntheseprocessen het daglicht niet kunnen verdragen. De speciale verlichting is nodig om de chemische verbindingen tijdens de synthese van LSD niet uit elkaar te laten vallen.

De NFI-deskundige is aan het lesgeven als hij wordt gebeld. Of hij de volgende dag met benodigde kleding en ademluchtapparatuur naar Amsterdam af kan reizen. Bij aankomst is de straat waar het lab is gevonden, al zestien uur volledig afgezet. Kort na de ontdekking heeft de LFO samen met de brandweer en ondersteuningsdienst SEON uit voorzorg de bovenwoning van het herenhuis en naastliggende panden ontruimd en de buurt afgezet. Daarna is eerst een uitgebreide UV-check van de verschillende ruimtes uitgevoerd om te controleren op besmettingsgevaar van LSD of daaraan gerelateerde stoffen. Doseringen van tienden aan microgrammen LSD kunnen al funest zijn: voor je het doorhebt, heb je ongewenst een goede – of een slechte – trip te pakken.

Blottervellen

Groen licht, er zijn geen indicaties van besmetting. Dat betekent dat de klus zonder perslucht kan worden geklaard. ‘Slechts’ gekleed in standaardoutfit – chemicaliënbestendig pak, laarzen, handschoenen, veiligheidsbril en mondkapje – gaan de NFI’ers met hulp van de lokale technische recherche aan de slag. Twee van hen nemen het labgedeelte onder handen, de andere twee een aangrenzende opslagruimte vol chemicaliën. Wat volgt zijn uren aan observatie en inventarisatie. Alle materialen en apparatuur worden in kaart gebracht. Af en toe gaat een hand de lucht in om een opgepikte geur voorzichtig richting neus te wapperen. Dat levert onbekende geurprofielen op, de vloeistofmengsels wijken vaak af van wat normaal in een drugslaboratorium wordt aangetroffen.

De uiteindelijke inventarisatielijst is enorm. Maagdelijke blottervellen in grote hoeveelheden, klaar om geïmpregneerd te worden. Stikstofcilinders, LSD, ergotamine en allerlei andere chemicaliën en grondstoffen. Oplosmiddelen in gesloten verpakkingen en waterige afvalresten. Kant en klare ‘papertrips’ zijn ook van de partij, zakken vol, met dezelfde kleurige prints die al eerder – en nog tot lang na de ontmanteling – op de Nederlandse en buitenlandse markt zijn aangetroffen.

Dit alles met een handgeschreven labjournaal. De producent heeft een boekwerk aantekeningen achtergelaten waarin elke stap in de productie tot op de komma wordt verantwoord. Dat moest ook wel, want al snel blijkt het lab vanaf 2002 niet alleen te zijn gebruikt voor synthese van LSD uit het antimigrainepreparaat ergotamine – de meest toegepaste methode. De chemicus heeft zich er ook aan gewaagd LSD ‘from scratch’ te fabriceren, door onder strikte condities ergot, een giftige parasitistische schimmel, te kweken. De schimmel produceert verschillende ‘ergot alkaloiden’, die als grondstof bij de productie van LSD worden gebruikt.

Opiumwet

Acht uur na aanvang keren de NFI’ers terug naar Den Haag met meer dan honderd monsters. De afvalverwerking van de gemeente Amsterdam heeft dan inmiddels de chemische restanten en een deel van de apparatuur en het glaswerk opgehaald in het herenhuis. Deze zullen worden bewaakt en na afloop van het onderzoek vernietigd. Aan het NFI de taak om met het verzamelde materiaal en de opgedane kennis tijdens het onderzoek, twee onderzoeksvragen te beantwoorden. Of er stoffen in het LSD-lab zijn aangetroffen die je volgens de Opiumwet zonder vergunning niet in je bezit mag hebben. En of met de combinatie van aangetroffen stoffen productie van LSD mogelijk was, wat bij veroordeling kan leiden tot een zwaardere straf.

Een sluitend antwoord op de vragen neemt drie maanden in beslag. Ook de afdeling Toxicologie wordt ingeschakeld bij de identificatie, want dit zijn geen alledaagse materialen. Een deel van de stoffen is zelfs niet terug te vinden in de bibliotheken van de analytische apparatuur. Ter referentie moeten herhaaldelijk bij chemische fabrikanten zuivere stoffen worden aangevraagd, waarvan wordt vermoed dat die onderdeel uitmaken van de aangetroffen mengsels. De stoffen worden geanalyseerd en vergeleken met de

referentiematerialen door onder andere kleurtesten, chromatografie en massaspectrometrie.

Niet van alle mengsels is de volledige samenstelling te achterhalen. De afvalfracties van de gekweekte schimmelculturen en de LSD-productie zijn de grootste uitdaging: de bij elkaar gevoegde restanten zijn onderling ook weer chemische reacties aangegaan, die onbekende producten vormden.

Rotatieverdamer

Dan is er bericht van het politieteam, waarmee regelmatig overleg wordt gepleegd: de identiteit van een mogelijke verdachte is bekend. Die lijkt dubbel pech te hebben. De onderzoeksvragen kunnen beide bevestigend worden beantwoord: er zijn in het LSD-lab meerdere materialen aangetroffen die onder de Opiumwet vallen én voldoende chemische stoffen en benodigde apparatuur om miljoenen LSD-trips te produceren. De mengsels die niet volledig geïdentificeerd konden worden, doen daar geen afbreuk aan.

Kort daarop lokaliseert de politie de verdachte en een door hem gehuurde opslagruimte in Amsterdam. Het daar aangetroffen materiaal heeft kenmerken die duidelijk overeenkomen met het LSD-lab. In de opslagruimte staat een apparaat dat bij de LSD-productie is gebruikt: een rotatieverdamer ter waarde van tienduizend euro, waarvan in het lab alleen nog de aan- en afvoerslangen, een gebruikshandleiding en technische documentatie waren aangetroffen.

Zeven maanden later is de verdachte door het Amsterdamse Gerechtshof veroordeeld tot een, voor de Opiumwet, hoge gevangenisstraf.